

שלום רב,

הנדון: פגיעה קשה כתוצאה מסוגיית כפל גמלאות בצל משבר הקורונה

ראשית, ברצוננו לברך אותך על המינוי החשוב כשר האוצר של מדינת ישראל. בתפקידך זה יש לך השפעה גדולה על המשק, ובכלל זאת על פערים חברתיים, כולל מגדריים.

אנחנו פונות אליך בבקשה להתערבותך הדחופה במציאת פתרון לפגיעה שנוצרה במשבר הקורונה כתוצאה מאיסור כפל גמלאות באשר לקבלת דמי אבטלה וקצבאות נוספות, כדלקמן:

1. משבר הקורונה הביא לפיטורים ולהוצאה לחל"ת של עשרות אלפי עובדים ועובדות שהתייצבו כדורשי עבודה בבקשה לקבל דמי אבטלה. על רקע המצב, נעשו מאמצים על מנת לתת מענה לעובדים ולמפוטרים הללו, לרבות באמצעות הקלות זמניות שנקבעו בתקנות לשעת חירום בזכאות לדמי האבטלה ומתן מענקים ייחודיים. ואולם, כתוצאה מהאיסור הקבוע בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 (להלן: "החוק"), באשר לקבלת דמי אבטלה לצד קצבאות נכות, מזונות, הבטחת הכנסה וזקנה, מצאו עצמם אלפי עובדות ועובדים מן הקבוצות המוחלשות ביותר בחברה ללא אפשרות להתקיים בכבוד בזמן משבר חמור וקשה.

2. בקרב הקבוצות שנפגעו ישנן כ-6,346 נשים בגילאי 67-62 אשר המשיכו לעבוד לאחר הגעתן לגיל 62 אך כיוון שהכנסתן מעבודה אינה עולה על התקרה הקבועה במבחן הכנסות, הן זכאיות לקצבת זקנה, עליה יאלצו לוותר על מנת לקבל דמי אבטלה, שלא מכסים אפילו קרוב ל-100% מן השכר הדל שהשתכרו קודם לכן. לצדן, ישנן גם כ-20 אלף אימהות חד-הוריות, שזכאיות לדמי מזונות, כיוון שבני זוגן לשעבר אינם משלמים להן את מזונות הילדים לפי דין. לא יכול להיות ספק כי מדובר בנשים מוחלשות, שהכנסתן הכוללת דלה וכל גריעה של קצבה, שמלכתחילה עומדת על כמה אלפי שקלים בודדים, היא בעלת משמעות אקוטית בשבילן.

3. לאחרונה, הונחו שני תזכירי חוק (תזכיר חוק הבטחת הכנסה (הוראת שעה מיוחדת לעניין מבחן הכנסות), התש"ף-2020 ותזכיר חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה) (הוראות מיוחדת לעניין מבחן הכנסות לקצבת נכות ולגמלת אזרח ותיק), התש"ף-2020), לפיהם, בין היתר, בחודשים מרץ, אפריל ומאי 2020, יעמוד בתוקפו תיקון זמני לסעיפי החוק, שיאפשר למקבלי/ות הקצבאות לקבל הן את הקצבה המשתלמת להם ברגיל והן דמי אבטלה (להלן: "התיקון הזמני").

4. ביום 8.5.2020 פורסמה התנגדות פקידות משרד האוצר לתיקון הזמני, בטענה שאין מקור תקציבי לכך במסגרת תכנית הסיוע שאושרה. באשר לקצבת הזקנה, האוצר טען, בין היתר, שקיימת סתירה בין מתן קצבת זקנה לבין מתן אבטלה, שהינה חלף הכנסת עבודה.

5. התנגדות דרקונית זו מגיעה בעת משבר חמור, שבה שוק העבודה בכללותו ספג פגיעה קשה. אנשים בגיל השלישי, כפי שהאוצר בעצמו מודה, לא זו בלבד שמתקשים במציאת עבודה ברגיל, המשבר צפוי להדיר או להביא להחמרה בתנאי העבודה של אוכלוסיות רגישות כמוהם. הדבר נכון במיוחד בעבור נשים בגיל השלישי, שמעמדן בשוק העבודה פחות מלכתחילה ושכל חייהן הרוויחו פחות ואף הופלו בשוק העבודה, ולכן צברו, אם בכלל, פחות חיסכון פנסיוני.

6. לטענת האוצר, נשים בגילאי 67-62 ממילא "זוכות להטבה" בעצם זה שהן מקבלות בכלל קצבת זקנה תלוית מבחן הכנסות מגיל 62, ועל כן, גם זכאיות לאבטלה באופן תיאורטי. זוהי טענה שערורייתית, קצבת זקנה אינה "הטבה" כי אם זכות. מזה שנים שגורמים במשרד האוצר מבקשים לשלול את זכאותן של נשים בגילאי 62-67 לקצבת זקנה תלוית מבחן הכנסות, תוך הטעיה חריפה ומכוונת של הציבור, כאילו מדובר במחלוקת על העלאת גיל הפרישה (גיל פרישה חובה עומד כבר היום על 67 לגברים ולנשים כאחד) ולא בשלילה בוטה של קצבאות לנשים מוחלשות. האוצר עצמו מודה כאמור בהתנגדותו לתיקון הזמני, במציאות הקשה של א/נשים בגיל השלישי ובקושי שלהם במציאת עבודה שתפרנס אותם בכבוד, ועל כן התנגדותו כעת למתן קצבאות בהמשך לניסיונותיו הקודמים לשלול קצבאות, מהווה תקדים מסוכן אם לא ניסיון למחטף של ממש וניצול ציני של המצב.
7. נזכיר שנכון להיום, גיל הזכאות לקצבת זקנה עודנו 62, וטענות האוצר פוגעות באופן ישיר בכוונת המחוקק כפי שהיא מצויה היום.
8. לא זו אף זו, האוצר טוען שמתן דמי אבטלה "יפגעו בתמריץ של מקבלי קצבאות לעבוד". כאמור, מדובר בתיקון זמני שנועד לתת סיוע זמני בעת משבר בריאותי-כלכלי חמור. אין אלא להצר על כך שהעמדה שהוצגה היא שסיוע לחלשים ביותר בזמן משבר הוא "עיוות", גישה זו פגומה מהיסוד ביחס לכל האוכלוסיות שנפגעות פגיעה אנושה בשל ההתנגדות ל"כפל קצבאות", שעבדו עד כה, וודאי היו רוצות להמשיך ולעבוד. היא אינה תואמת את המציאות הקשה והמורכבת של חיים בעוני ואנו מאמינות שאין זו עמדתך.
9. אנו מקוות שעם כניסתך לראשות משרד האוצר תנהיג מדיניות חדשה שרואה את המצוקה הקשה של הנשים החלשות ביותר ותאפשר באופן זמני, לכל הפחות, כי מקבלי קצבאות יוכלו לקבל דמי אבטלה מבלי שתקוזז קצבתם האחרת כדי למנוע התדרדרותם לעוני מחפיר.

בכבוד רב,

מיכל גרא מרגליות, עו"ד
מנכ"לית שדולת הנשים בישראל

העתק:

מר מאיר שפיגלר, מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי